

**Florina-Loredana Streinu
Irina-Maria Drăgănescu
Andreea-Florina Ratea-Cercel**

Noutăți, Sinteze, Fișe practice și teoretice

conform DOOM3

Ediție revizuită

Cuprins

I. Ortografie. Ortoepie

I.1. Valorile literelor și ale combinațiilor de litere	11
I.2. Semnele ortografice și de punctuație (partea I)	15
I.2.1. Apostroful	16
I.2.2. Punctul	19
I.2.3. Virgula	25
I.2.4. Semnul exclamării	25
I.3. Semnele ortografice și de punctuație (partea a II-a)	26
I.3.1. Cratima	26
I.3.2. Bara oblică (slash)	36
I.3.3. Linia de pauză	40

I.4. Reguli de scriere și de pronunțare literară a cuvintelor românești (partea I)	42
I.5. Reguli de scriere și de pronunțare literară a cuvintelor românești (partea a II-a)	54
I.6. Accentul	62
I.6.1. Accentul fonetic	62
I.6.2. Locul accentului în cuvânt	63
I.6.3. Accentuarea sufixelor	65
I.6.4. Accentul în cursul flexiunii	67
I.6.5. Accentul grafic	68
I.7. Scrierea cu literă mare sau mică	70
I.7.1. Scrierea cu literă mare	71
I.7.2. Abrevierile	81
I.7.3. Scrierea cu literă mică	83
I.7.4. Scrierea și pronunțarea numelor proprii străine	89

I.8. Litere duble	91
I.8.1. Poziția literelor – consoane duble	91
I.8.2. Pronunțarea literelor – consoane duble	92
I.8.3. Poziția literelor – vocale duble	94
I.8.4. Pronunțarea literelor – vocale duble	96
I.9. Scrierea derivatelor	99
I.9.1. Termeni derivați cu prefixe/prefixoide	99
I.9.2. Termeni derivați cu sufixe/suffixoide	102
I.10. Reguli de despărțire a cuvintelor în silabe	104
I.10.1. Reguli de despărțire în interiorul cuvintelor	104
I.10.2. Reguli de despărțire după pronunțare	106
I.10.3. Reguli de despărțire a consoanelor	109
I.10.4. Reguli de despărțire a vocalelor	118
I.10.5. Reguli de despărțire după structură	121
I.10.6. Despărțiri interzise/nerecomandabile	124
I.10.7. Reguli de despărțire a cuvintelor scrise cu semne ortografice	124

I.10.8. Reguli de despărțire a expresiilor și a grupurilor de cuvinte	126
--	------------

II. Clasele lexico-gramaticale

II.1. Adjectivul	131
-------------------------------	------------

II.1.1 Scrierea adjectivelor compuse	133
---	------------

II.1.2. Scrierea locuțiunilor adjectivale	138
--	------------

II.2. Adverbul	139
-----------------------------	------------

II.2.1. Scrierea adverbelor compuse	140
--	------------

II.3. Articolul și mărci omonime cu el	146
---	------------

II.4. Conjuncția	150
-------------------------------	------------

II.4.1. Scrierea conjuncțiilor compuse	151
---	------------

II.4.2. Scrierea locuțiunilor conjuncționale	152
---	------------

II.5. Interjecția	153
--------------------------------	------------

II.5.1. Scrierea interjecțiilor compuse	153
--	------------

II.5.2. Scrierea locuțiunilor interjecționale	154
II.6. Numeralul	155
II.6.1. Scrierea numeralelor compuse	156
II.7. Prepoziția	158
II.7.1. Scrierea prepozițiilor compuse	160
II.8. Pronumele, adjectivele pronominale și locuțiunile pronominale	162
II.8.1. Scrierea pronumelor, a adjectivelor pronominale și a locuțiunilor pronominale compuse	163
II.9. Substantivul	164
II.9.1. Scrierea substantivelor comune compuse	167
II.9.2. Scrierea substantivelor proprii compuse	177
II.9.2.1. Nume de locuri	177
II.9.2.2. Nume de persoane și asimilate lor	179

II.9.2.3. Nume de corpuri cerești	180
II.9.2.4. Nume de sărbători	181
II.9.3. Scrierea și pronunțarea sufixelor	181
II.10. Verbul	185
II.10.1. Scrierea verbelor	186
II.10.2. Scrierea locuțiunilor verbale	190
III. Cele mai noi intrări în DOOM3, folosite frecvent în limba curentă (selecție de la literele A, B, D, I, J, P și W)	193
IV. Teste și rezolvări	213

I. Ortografie.

Ortoepie

I.1. Valorile literelor și ale combinațiilor de litere

Ortografia limbii contemporane are caracter fonologic, potrivit căruia fiecare literă notează, de regulă, un sunet-tip distinct.

Alfabetul limbii române notând nouă litere-vocale: **a, ă, â, e, i, î, o, u** și **y** și cinci sunete-semivocale: **e, i, o, u, y**. Această dublă valoare a unora dintre ele (**e, i, o, u, y**) se concretizează în faptul că succesiunile de două, respectiv de trei litere-vocale care le includ reprezintă vocale în hiat sau diftongi/triftongi.

Limba română are în fondul tradițional:

♣ **9 diftongi ascendenți** – [**ăa, ăo, ăa, ie, io, iu, oa, ūa, ūă**]: *bea, vreo, ia, iepure, iubire, floare, lua, nouă*;

♣ **14 diftongi descendenți**: [**ai, ai, ei, iu, oi, ui, aū, aū, eū, iū, iū, iū, (scriși ai, au), ou, uū**]: *ai,*

măi, bei, noi, pui, au, pateu, zarzavagiu, pâine, brâu, ambiguu.

Diftongii se scriu, în general, așa cum se pronunță, dar:

- ♣ diftongul [ia] este reprezentat în scris și prin *ea*, în pronumele *aceea*, *ea*: [*aceia*, *ia*];
- ♣ diftongul [ie] este reprezentat în scris și prin *e*, în pronumele *el*, *ele*: [*iel*, *iele*] și în formele verbale *eram* [*ieram*], *erai*, *era*, *erați*, *erau*, *ești*, *este*;
- ♣ unii diftongi apar în formații scrise cu cratimă: *de-a* [*dăa*].

În limba română sunt și numeroși **triftongi**: [*ăai*, *ăau*, *ăoa*, *iaî*, *iaû*, *iei*, *ieû*, *ioa*, *oai*, *ăea*], majoritatea scriși așa cum se pronunță (unii scriși în cuvinte cu cratimă): *vedeai*, *veneau*, *leoarcă*, *tăi-ai*, *iau/i-au* (*dat*), *iei*, *aripioară*, *leoaică*, *înșeuează*.

Triftongii [*iei*] și [*ieû*] sunt reprezentați în scris și prin *ei* și *eu* în pronume personale.

- ♣ În cuvintele străine folosite și în contexte românești există și diftongi și triftongi scriși cu *w* [*u*] sau cu *y* [*î*], în cuvinte precum: *show* [*șou*],

western [ŭestărn], *white-spirit* [ŭăitspirit],
Paraguay [paragăai].

Sucesiunea de vocale în hiat se produce în limba română în cuvinte simple sau compuse: *a/er*, *alco/ol*, *ide/e*, *ide/al*, *bo/em*, *whisky/uri*, inclusiv în cuvinte scrise **cu cratimă**: *astă-/iarnă*.

Unele dintre combinațiile de litere-vocale pot avea valori diferite în cuvinte împrumutate din alte limbi, față de cele românești:

- **ai** fr. [e]: *voltairian* [volterian];
- **ei** fr. [e]: *Eiffel* [efel];
- **eu** fr.[ö]: *pasteuriza* [pastöriza];
- **ie** engl.[i]: *selfie* [selfi].

În alfabetul românesc există **litere-consoane**, care notează numai sunete-consoane; numai **w** poate nota și un sunet-consoană [v], și un sunet-semivocală [ŭ] sau, rar, un sunet-vocală [u].

Corespondența literă-sunet nu este în toate cazurile **biunivocă**. Pe de o parte, 19 litere românești sunt

monovalente (corespond câte unui singur sunet-tip): *a, ă, â, b, d, f, î, j, l, m, n, p, r, s, ș, t, ț, v, z*. Celelalte 12 litere (*c, e, g, h, i, k, o, q, u, w, x* și *y*) sunt plurivalente, adică au mai multe valori fonetice.

Pe de altă parte, același sunet sau grup de sunete ([č], [ğ], [gʻ], [gz], [i], [ĩ], [ie], [î], [k], [kʻ], [ks], [kü], [ũ], [z]) poate fi redat în scris în cuvinte românești în mai multe feluri.

Prin împrumuturi se introduc, față de fondul tradițional, unele completări și modificări:

- ♣ în structura **fonetică** (foneme și diftongi rari – de exemplu diftongul *ui* în împrumuturi din engleză ca *swing, tweed, twist*);
- ♣ în regulile ortografice ale limbii române:
creșterea frecvenței literelor *k, q, w, y*, a consoanelor duble, a unor **combinații de litere** precum *consoană + h* care nu afectează rostirea, a lui *c + i* ca [s] sau a lui *u* ca [ü], ca în franceză: **alură** [pronunțat *alüră*];
ciclamen [*ci* pronunțat *si*].

**III. Cele mai noi
intrări în DOOM3,
folosite frecvent
în limba curentă
(selecție de la
literele
A, B, D, I, J, P, W)**

A

+**abaca** (câne¹pă de Manila) (cuv. filip.) s. f.,
pl. *abaca*

+**abera** (a ~) (fam.) vb., ind. prez. 1 sg. *aberez*,
3 *aberează*; conj. prez. 1 sg. *să aberez*, 3 *să abereze*

+**abhaz** adj. m., s. m., pl. *abhazi*; adj. f., s. f. *abhază*, pl. *abhaze*

+**abhază** (limbă) s. f., g.-d. art. *abhazei*

+**abietin** (substanță) (desp. *-bi-e-*) s. n.

+**abord** (med.) s. n., pl. *aborduri*

+**Abu Dhabi** [pron. *abudabi*] s. propriu n.

+**abule** (arg.) interj.

+**accesoriza** (a ~) vb., ind. prez. 1 sg. *accesorizez*, 3 *accesorizează*; conj. prez. 1 sg. *să accesorizez*, 3 *să accesorizeze*

+**acidifiant** s. m., pl. *acidifianți*

+**acri**² (a i se ~) (a se sătura) (fam.) (desp. *a-cri*)
vb. refl., ind. prez. 3 sg. *mi se acrește*, imperf. 3
sg. *mi se acrea*; conj. prez. 3 sg. *să mi se acrească*;
ger. *acrindu-mi-se*

+**adagietto**² (muz.) (it.) (desp. *-giet-*) s. n.,
pl. *adagietouri*

+**adagio**¹ (muz.) (desp. *-gio*) adv.; abr. *Ad^o*

+**adducție** (apropiere a unui membru) (desp. -*duc-ți-e*) s. f., art. *adducția* (desp. -*ți-a*), g.-d. *adducții*, art. *adducției*; pl. *adducții*, art. *adducțiile* (desp. -*ți-i*-)

+**adnominal**¹ adj. m., pl. *adnominali*; f. *adnominală*, pl. *adnominale*

+**adnominal**² s. n., pl. *adnominale*

+**adversativă** (propoziție) s. f., g.-d. art. *adversativei*; pl. *adversative*

+**advertorial** (desp. -*ri-al*) s. n., pl. *advertoriale*

+**aequo (ex ~)** (lat.) [pron. rom. *eksekvo*] (desp. *aequo*) loc. adj., loc. adv. (*premii ~*, *premiati ~*)

+**aerosolizare** s. f., g.-d. art. *aerosolizării*; pl. *aerosolizări*

+**Alzheimer** (medic german) [pron. *alțhaïmăr*] s. propriu

+**ambulanțier** (desp. -*ți-er*) adj. m., s. m., pl. *ambulanțieri*; adj. f., s. f. *ambulanțieră*, pl. *ambulanțiere*

+**Amor** (zeul iubirii la romani) s. propriu m.

+**amprentă (a ~)** vb., ind. prez. 1 sg. *amprentez*, 3 *amprentează*; conj. prez. 1 sg. *să amprentez*, 3 *să amprenteze*

- +**analgosedare** (desp. *a-nal-/an-al-*) s. f., g.-d.
art. *analgosedării*; pl. *analgosedări*
- +**Anamaria/Ana-Maria/Ana Maria** s. propriu
f., g.-d. *Anamariei/Anei-Maria/Anei Maria*
- +**anavîrus** s. n., pl. *anavîrusuri*
- +**ancilar** (livr.) adj. m., pl. *ancilari*; f. *ancilară*,
pl. *ancilare*
- +**andanti²** (muz.) s. n., art. *andantioul*;
pl. *andantiouri*
- +**andoca (a ~)** vb., ind. prez. 1 sg. *andochez*,
3 *andochează*; conj. prez. 1 sg. *să andochez*, 3 *să andocheze*
- +**andrea²** (decembrie) (pop., înv.) s. m., g.-d.
art. *lui andrea (luna ~)*
- +**Ankara** (tc.) s. propriu f., g.-d. *Ankarei*
- +**anno Domini** (de la nașterea lui Isus) (lat.) loc.
adv.; abr. *a.D. (în 145 a.D.)*
- +**ante-mortem** (lat.) adj. invar., adv. (*examen medical ~, a examina ~*)
- +**antibullying¹** (desp. *-ly-ing*) adj. invar. (*măsurî ~*)
- +**antibullying²** (desp. *-ly-ing*) s. n., art. *antibullyingul*
- +**anticeaușism** (desp. *-cea-u-*) s. n.

+**anticeaușist** (desp. -*cea-u-*) adj. m., s. m., pl. *anticeaușisti*; adj. f., s. f. *anticeaușistă*, pl. *anticeaușiste*

+**anticoronavîrus** adj. invar. (*medicamente ~*)

+**antivaccinist** (fam.) adj. m., s. m., pl. *antivacciniști*; adj. f., s. f. *antivaccinistă*, pl. *antivacciniste*

+**ARN** [cit. *arene*] s. n., art. *ARN-ul* [cit. *areneul*]

+**Art Nouveau** (stil în artă) (fr.) [pron. *arnuvo*] s. propriu n.

+**artist-cetățean** s. m., pl. *artiști-cetățeni*

+**asoma** (a ~) vb., ind. prez. 1 sg. *asomez*, 3 *asomează*; conj. prez. 1 sg. *să asomez*, 3 *să asomeze*

+**athonit** adj. m., s. m., pl. *athoniți*; adj. f. *athonită*, pl. *athonite*

+**ATI** [cit. *atei*] s. n.

+**ATM** [cit. *ateme*] s. n., pl. *ATM-uri* [cit. *atemeurⁱ*]

+**ATV** [cit. *ateve*] s. n., pl. *ATV-uri* [cit. *ateveurⁱ*]

+**Auchan** (fr.) [pron. *oșă*] s. propriu n.

+**auctorial** (livr.) (desp. -*ri-al*) adj. m., pl. *auctoriali*; f. *auctorială*, pl. *auctoriale*

+**audiobook** [*oo* pron. engl. *u*] (desp. *a-u-di-o-*) s. n., pl. *audiobookuri*

+**AVC** [cit. *aveče*] s. n., pl. *AVC-uri* [cit. *avečeurⁱ*]

B

+**booking** (engl.) [pron. *buking*] (desp. *boo-*) s. n., art. *bookingul* [pron. *bukingul*]

+**borda** (**a** ~) vb., ind. prez. 1 sg. *bordez*, 3 *bordează*; conj. prez. 1 sg. *să bordez*, 3 *să bordeze*

+**bordare** s. f., g.-d. art. *bordării*; pl. *bordări*

+**borfașă** s. f., art. *borfașa*, g.-d. art. *borfașei*; pl. *borfașe*

+**borșar** s. m., pl. *borșari*

+**boschetizare** s. f., g.-d. art. *boschetizării*

+**botoș** s. m., pl. *botoși*

+**botox** s. n.

+**boț** (cocoloș; parâmbă) (pop.) s. n., pl. *boțuri* (și: *un boț cu ochi*)

+**bovaric** adj. m., pl. *bovarici*; f. *bovarică*, pl. *bovarice*

+**boxeri** (chiloți bărbătești) s. m. pl.

+**bozgor** (pop., peior.) s. m., pl. *bozgori*

+**Braille** (pedagog francez; sistem) [pron. *brai*]
s. propriu (*alfabet ~, în ~*)

+**brand**² (marcă) (engl.) [pron. *brend*] s. n.,
pl. *branduri* [pron. *brendurⁱ*]

+**brandui** (a ~) (fam.) [*bran* pron. engl. *bren*]
vb., ind. prez. 1 sg. și 3 pl. *branduiesc*, 3 sg. *bran-*
duieste, imperf. 1 *branduiam*; conj. prez. 1 sg. *să*
branduiesc, 3 *să branduiască*

+**branulă** s. f., g.-d. art. *branulei*; pl. *branule*

D

+**designeră** [*designer* pron. engl. *dizainăr*] s. f.,
g.-d. art. *designerei* [pron. *dizainărei*];
pl. *designere* [pron. *dizainăre*]

+**deștăra** (a se ~) (rar) vb. refl., ind. prez. 1
sg. *mă deștărez*, 3 *se deștărează*; conj. prez. 1 sg. *să*
mă deștărez, 3 *să se deștăreze*; imper. 2 sg.
afirm. *deștărează-te*; ger. *deștărându-mă*

+**detentoare** s. f., g.-d. art. *detentoarei*; pl. *deten-*
toare

+**detentor**² (piesă reductoare de presiune) s. n.,
pl. *detentoare*

+**determinativ**² s. n., pl. *determinative*

+**detimbra** (a ~) (rar) vb., ind. prez. 1 sg. *detim-*

brez, 3 *detimbrează*; conj. prez. 1 sg. *să detimbrez*,
3 *să detimbreze*

+**detox** (fam.) adj. invar., s. n. (*cure* ~)

+**detoxifiă** (a ~) (desp. *-fi-a*) vb., ind. prez. 1
sg. *detoxifiez* (desp. *-fi-ez-*), 3 *detoxifiază*; conj.
prez. 1 sg. *să detoxifiez*, 3 *să detoxifieze*; ger.
detoxifiînd (dep. *-fi-ind*)

+**detoxificare** s. f., g.-d. art. *detoxificării*; abr.
(fam.) *detox*

+**detoxifiere** (desp. *-fi-e-*) s. f., g.-d. art. *detoxi-
fierii*; abr. (fam.) *detox*

+**detresă** (med.) (desp. *de-tre-*) s. f., g.-d. art. *de-
tresei*; pl. *detrese*

+**deverbal¹** adj. m., pl. *deverbali*; f. *deverbală*,
pl. *deverbale*

+**device** (engl.) [pron. *divais*] s. n., pl. *device-
uri* [pron. *divaisurⁱ*]

+**dezadaptativ** (desp. *de-za-/dez-a-*) adj. m.,
pl. *dezadaptativi*; f. *dezadaptativă*, pl. *dezadaptative*

+**dezvoltator** s. m., pl. *dezvoltatori* (~ *imobiliari*)

+**diaboliza** (a ~) vb., ind. prez. 1 sg. *diabolizez*,
3 *diabolizează*; conj. prez. 1 sg. *să diabolizez*, 3 *să
diabolizeze*

+**dializat** (desp. *di-a-*) adj. m., pl. *dializați*; f. *di-alizată*, pl. *dializate*

+**diasporean** (fam.) (desp. *di-as-po-/-a-spo-*) adj. m., s. m., pl. *diasporeni*; adj. f., s. f. *diasporeană*, pl. *diasporene*

+**diastratic** (desp. *di-a-stra-*) adj. m., pl. *diastratici*; f. *diastratică*, pl. *diastratice*

+**diatopic** (desp. *di-a-*) adj. m., pl. *diatopici*; f. *diatopică*, pl. *diatopice*

+**dicendi** (lat.) (desp. *-cen-di*) adj. invar. (*verbe* ~)

+**Dido/Didona** (personaj mitologic) s. propriu f., g.-d. *lui Dido/Didonei*

+**diferențiator** (desp. *-ți-a-*) adj. m., pl. *diferențiatori*; f. sg. și pl. *diferențiatoare*

+**digitaliza** (**a** ~) vb., ind. prez. 1 sg. *digitalizez*, 3 *digitalizează*; conj. prez. 1 sg. *să digitalizez*, 3 *să digitalizeze*

+**digitalizare** s. f., g.-d. art. *digitalizării*

+**digitiza** (**a** ~) vb., ind. prez. 1 sg. *digitizez*, 3 *digitizează*; conj. prez. 1 sg. *să digitizez*, 3 *să digitizeze*